

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

4. listopada 2018.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Područje slobode, sigurnosti i pravde – Granice, azil i useljavanje – Uredba (EU) br. 604/2013 – Članak 3. – Određivanje države članice odgovorne za ispitivanje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje – Razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu bez izričite odluke o određivanju države članice odgovorne za ispitivanje – Direktiva 2011/95/EU – Članci 9. i 10. – Razlozi za proganjanje koji se temelje na vjeri – Dokaz – Iransko zakonodavstvo o otpadništvu od vjere – Direktiva 2013/32/EU – Članak 46. stavak 3. – Učinkoviti pravni lijek”

U predmetu C-56/17,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a koji je uputio Administrativni sud Sofia-grad (Upravni sud grada Sofije, Bugarska), odlukom od 23. siječnja 2017., koju je Sud zaprimio 3. veljače 2017., u postupku

Bahtiyar Fathi

protiv

Predsedatel na Državna agencija za bežancite,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: M. Ilešić (izvjestitelj), predsjednik vijeća, A. Rosas, C. Toader, A. Prechal i E. Jarašiūnas, suci,
nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za mađarsku vladu, M. Z. Fehér, G. Koós i E. Tóth, u svojstvu agenata,
- za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, S. Brandon, u svojstvu agenta, uz asistenciju M. Gray, *barrister*,
- za Europsku komisiju, M. Condou-Durande i I. Zaloguín, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 25. srpnja 2018.,

* Jezik postupka: bugarski

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 4. stavka 2., članka 4. stavka 5. točke (b), članka 9. stavaka 1. i 2. i članka 10. stavaka 1. i 2. Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status [...] izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite (SL 2011., L 337, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 248.), članka 3. stavka 1. Uredbe (EU) br. 604/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva (SL 2013., L 180, str. 31.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 108. i ispravak SL 2017., L 49, str. 50., u daljnjem tekstu: Uredba Dublin III), i članka 46. stavka 3. Direktive 2013/32/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o zajedničkim postupcima za priznavanje i oduzimanje međunarodne zaštite (SL 2013., L 180, str. 60.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 249.).
- 2 Taj zahtjev podnesen je u okviru spora između Bahtiyara Fathija i predsjedatela na Državna agencija za bezbencite (ravnatelj Državne agencije za izbjeglice, u daljnjem tekstu: DAB) u vezi s njegovim odbijanjem zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je podnio B. Fathi.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

Ženevska konvencija

- 3 Konvencija o statusu izbjeglica, potpisana u Ženevi 28. srpnja 1951. [*Zbirka međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda*, sv. 189., str. 150., br. 2545 (1954.)], stupila je na snagu 22. travnja 1954. te je dopunjena i izmijenjena Protokolom o statusu izbjeglica, sklopljenim u New Yorku 31. siječnja 1967., koji je stupio na snagu 4. listopada 1967. (u daljnjem tekstu: Ženevska konvencija).
- 4 Na temelju članka 1.A stavka 2. prvog podstavka Ženevske konvencije, pojam „izbjeglica” primjenjuje se na svaku osobu koja se „zbog osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja, nalazi izvan zemlje čije ima državljanstvo te se ne može ili se zbog tog straha ne želi staviti pod zaštitu te zemlje ili koja, ako nema državljanstvo i nalazi se izvan države u kojoj je imala svoje stalno boravište, ne može ili se zbog tog straha ne želi tamo vratiti”.

EKLJP

5. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisana u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP), u svojem članku 15., naslovljenom „Derogiranje u vrijeme izvanrednog stanja”, predviđa:

„1. U vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja koje ugrožava opstanak naroda svaka visoka ugovorna stranka može, u opsegu koji je strogo određen potrebama tih izvanrednih prilika, poduzeti mjere koje derogiraju njezine obveze iz ove Konvencije, uz uvjet da te mjere nisu nespojive s njezinim ostalim obvezama po međunarodnom pravu.

2. Na temelju te odredbe ne može se derogirati članak 2. [Pravo na život], osim za slučajeve smrti prouzročene zakonitim ratnim činima, niti članci 3. [Zabrana mučenja], 4. (stavak 1.) [Zabrana ropstva] i 7. [Nema kazne bez zakona].

[...]”

Pravo Unije

Direktiva 2011/95

6. Direktiva 2011/95 je, s učinkom od 21. prosinca 2013., stavila izvan snage Direktivu Vijeća 2004/83/EZ od 29. travnja 2004. o minimalnim normama za kvalifikaciju i status državljanina treće zemlje ili osoba bez državljanstva kao izbjeglica ili osoba kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita te o sadržaju odobrene zaštite (SL 2004., L 304, str. 12.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 64.).

7. Uvodna izjava 16. Direktive 2011/95 određuje:

„Ovom se Direktivom poštuju temeljna prava i načela koja su posebno priznata Poveljom o temeljnim pravima Europske unije. [...]”

8. U skladu s člankom 2. te direktive:

„U smislu ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

(h) ‚zahtjev za međunarodnom zaštitom’ znači zahtjev za zaštitom koji državi članici podnosi državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva, a može se shvatiti kao traženje statusa izbjeglice ili supsidijarne zaštite, pri čemu podnositelj zahtjeva ne traži izrijekom drugu vrstu zaštite koja je izvan djelokruga ove Direktive, a koja se može zasebno tražiti;

[...]”

9. Članak 4. navedene direktive određuje:

„1. Države članice mogu utvrditi kao obvezu podnositelja zahtjeva da čim prije dostavi sve potrebne elemente kojima će potkrijepiti svoj zahtjev za međunarodnom zaštitom. Dužnost je države članice da u suradnji s podnositeljem zahtjeva procijeni odgovarajuće elemente zahtjeva.

2. Elementi iz stavka 1. uključuju izjave podnositelja zahtjeva i svu dokumentaciju kojom on raspolaže i koja se odnosi na njegovu dob, podrijetlo, uključujući i podrijetlo njegove rodbine, njegov identitet, državljanstvo/državljanstva, zemlju(-e) i mjesto(-a) prethodnog boravišta, prethodne zahtjeve za azilom, smjerove putovanja, putne isprave i razloge za podnošenje zahtjeva za međunarodnom zaštitom.

3. Zahtjevi za međunarodnom zaštitom procjenjuju se pojedinačno, pri čemu se uzima u obzir sljedeće:

- (a) sve odgovarajuće činjenice koje se odnose na zemlju podrijetla u vrijeme donošenja odluke o zahtjevu, uključujući zakone i propise zemlje podrijetla i način na koji se oni primjenjuju;
- (b) odgovarajuće izjave i dokumentaciju koje je dostavio podnositelj zahtjeva uključujući informacije o tome je li podnositelj zahtjeva bio ili bi mogao biti izložen proganjanju ili ozbiljnoj nepravdi;
- (c) položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva, uključujući čimbenike kao što su podrijetlo, spol i dob, kako bi se procijenilo bi li se, s obzirom na osobne okolnosti podnositelja zahtjeva, postupci kojima je podnositelj zahtjev bio izložen ili bi mogao biti izložen mogli smatrati proganjanjem ili ozbiljnom nepravdom;

[...]

4. Činjenica da je podnositelj zahtjeva već bio izložen proganjanju ili ozbiljnoj nepravdi ili izravnim prijetnjama takvim proganjanjem ili nepravdom, predstavlja ozbiljnu naznaku za njegov osnov[a]ni strah od proganjanja ili od trpljenja ozbiljne nepravde, ako ne postoje ozbiljni razlozi za vjerovanje da se takvo proganjanje ili ozbiljna nepravda neće ponoviti.

5. Ako država članica primjenjuje načelo prema kojemu je dužnost podnositelja zahtjeva potkrijepiti dokazima zahtjev za međunarodnom zaštitom i ako neke izjave podnositelja zahtjeva nisu potkrijepljene dokumentacijom ili drugim dokazima, tim izjavama ne treba potvrda ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- (a) podnositelj zahtjeva je učinio iskreni napor da svoj zahtjev potkrijepi dokazima;
- (b) podneseni su svi odgovarajući elementi kojima raspolaže podnositelj zahtjeva i dana su zadovoljavajuća objašnjenja u pogledu manjka drugih odgovarajućih elemenata;
- (c) utvrdilo se da su izjave podnositelja zahtjeva dosljedne i prihvatljive te da ne proturječe dostupnim posebnim i općim informacijama relevantnima za njegov slučaj;
- (d) podnositelj zahtjeva je zatražio međunarodnu zaštitu što je prije mogao, osim ako podnositelj zahtjeva može predočiti opravdane razloge zašto to nije učinio; i
- (e) utvrđena je opća vjerodostojnost podnositelja zahtjeva.”

¹⁰ Članak 9. stavci 1. i 2. te direktive predviđaju:

„1. Da bi se neko djelo smatralo djelom proganjanja u smislu članka 1.A Ženevske konvencije, djelo mora:

- (a) biti dovoljno ozbiljno po svojoj prirodi ili ponavljanju da predstavlja ozbiljno kršenje temeljnih ljudskih prava, posebno prava koja ne mogu biti ograničena prema članku 15. stavku 2. [EKLJP-a]; ili

(b) biti skup različitih mjera, uključujući kršenja ljudskih prava, koje je dovoljno ozbiljno da utječe na pojedinca na sličan način kako je navedeno u točki (a).

2. Djela proganjanja u smislu stavka 1. mogu, između ostalog, biti u obliku:

[...]

(b) zakonskih, administrativnih, policijskih i/ili sudskih mjera koje su same po sebi diskriminacijske ili koje se primjenjuju na diskriminacijski način;

(c) sudskog progona ili kažnjavanja koje je nerazmjerno ili diskriminirajuće

[...]”

11 U skladu s člankom 10. Direktive 2011/95:

„1. Države članice uzimaju u obzir sljedeće elemente pri procjenjivanju razloga za proganjanje:

[...]

(b) pojam religije posebno uključuje zauzimanje vjerskih, nevjerskih i ateističkih uvjerenja, sudjelovanje ili nesudjelovanje u formalnim vjerskim obredima privatno ili u javnosti, samostalno ili u zajednici s drugima, druga religiozna djela ili izražavanja vjere, ili oblike osobnog ili zajedničkog ponašanja koji se temelje na vjerskom uvjerenju ili ih takvo uvjerenje propisuje;

[...]

2. Kad se procjenjuje ima li podnositelj zahtjeva osnovan strah od proganjanja nebitno je posjeduje li on doista rasne, vjerske, nacionalne, društvene ili političke osobine koje izazivaju proganjanje pod uvjetom da mu takvu osobinu pripisuje počinitelj proganjanja.”

Direktiva 2013/32

12 Uvodne izjave 12., 53. i 54. Direktive 2013/32 određuju:

„(12) Glavni je cilj ove Direktive daljnji razvoj standarda za postupke u državama članicama za priznavanje i ukidanje međunarodne zaštite s ciljem uspostave zajedničkog postupka azila u Uniji.

[...]

(53) Ova Direktiva ne uređuje postupke između država članica koje regulira Uredba [Dublin III].

(54) Ova se Direktiva treba primjenjivati na podnositelje zahtjeva na koje se primjenjuje Uredba [Dublin III], uz odredbe te Uredbe i ne dovodeći ih u pitanje.”

13 U skladu s člankom 2. te direktive:

„Za potrebe ove Direktive:

[...]

(b) ‚zahtjev za međunarodnu zaštitu‘ ili ‚zahtjev‘ znači zahtjev državljanina treće zemlje ili osobe bez državljanstva za zaštitu od strane države članice za koju se smatra da traži status izbjeglice ili status supsidijarne zaštite, a koja nije izričito zatražila drugu vrstu zaštite izvan područja primjene Direktive [2011/95] koja se može posebno primijeniti;

[...]”

14 Članak 31. stavak 8. navedene direktive glasi kako slijedi:

„Države članice mogu propisati da se u skladu s temeljnim načelima i jamstvima iz poglavlja II. zahtjevi razmatraju ubrzano i/ili vode na granicama ili u tranzitnim zonama u skladu s člankom 43., ako:

[...]

(e) je podnositelj zahtjeva dao očigledno nedosljedne i suprotne, očigledno lažne ili očigledno slabo vjerojatne izjave koje su u suprotnosti s dovoljno provjerenim informacijama o državi porijekla, zbog čega je njegov zahtjev očigledno neuvjerljiv u pogledu tvrdnje da on ili ona ispunjavaju uvjete za međunarodnu zaštitu na temelju [Direktive 2011/95]; ili

[...]”

15 Članak 32. stavak 2. iste direktive određuje:

„U slučajevima neosnovanih zahtjeva na koje se primjenjuje neka od okolnosti iz članka 31. stavka 8., države članice mogu smatrati zahtjev očigledno neosnovanim ako je kao takav definiran nacionalnim zakonodavstvom.”

16 Članak 46. stavci 1. i 3. Direktive 2013/32 određuju:

„1. Države članice osiguravaju da podnositelji zahtjeva imaju pravo na učinkoviti pravni lijek pred sudom, protiv:

- (a) odluke donesene u vezi s njihovim zahtjevom za međunarodnu zaštitu, uključujući odluku
 - i. o razmatranju neutemeljenosti zahtjeva u vezi statusa izbjeglice i/ili supsidijarne zaštite;
 - ii. o nedopuštenosti zahtjeva u skladu s člankom 33. stavkom 2.;
 - iii. donesenu na granici ili u tranzitnim zonama države članice, kako je opisano u članku 43. stavku 1.;
 - iv. ne provede razmatranje u skladu s članku 39.;
- (b) odbijanja ponovnog pokretanja postupka razmatranja zahtjeva nakon njegova prekida u skladu s člancima 27. i 28.;
- (c) odluke o oduzimanju međunarodne zaštite u skladu s člankom 45.;

[...]

3. Zbog usklađivanja sa stavkom 1., države članice osiguravaju da [se] [učinkovitim] pravni[m] lijek[om] u potpunosti i *ex nunc* razm[o]tr[e] [kako] činjeničn[a] [tako] i prav[n]a pitanja, uključujući, ako je potrebno, razmatranje potreba za međunarodnom zaštitom u skladu s Direktivom [2011/95], barem u žalbenim postupcima pred prvostupanjskim sudom.”

Uredba Dublin III

17 Uvodne izjave 4., 5. i 19. Uredbe Dublin III. određuju:

„(4) U zaključcima [posebnog sastanka Europskog vijeća održanog u Tampereu 15. i 16. listopada 1999.] navodi se također da bi taj sustav u kratkom vremenskom razdoblju morao uključivati jasan i provediv način za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

(5) Takav bi se način trebao temeljiti na objektivnim, poštenim kriterijima i za države članice i za predmetne osobe. Trebao bi posebno omogućiti brzo određivanje odgovorne države članice, tako da se osigura učinkovit pristup postupcima za priznavanje međunarodne zaštite i pritom ne ugrozi cilj brzog razmatranja zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

[...]

(19) Da se osigura zaštita prava predmetnih osoba trebalo bi, posebno u skladu s člankom 47. Povelje o temeljnim pravima Europske unije, uspostaviti pravne zaštitne mjere i pravo na učinkovit pravni lijek u vezi s odlukama o transferu u drugu odgovornu državu članicu. Da se osigura poštovanje međunarodnog prava, učinkovit pravni lijek protiv takvih odluka trebao bi obuhvatiti primjenu ove Uredbe te pravno i stvarno stanje u državi članici u koju se podnositelja zahtjeva predaje.”

18 Članak 1. te uredbe određuje:

„Ovom se Uredbom utvrđuju kriteriji i mehanizmi za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koju je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva [...].”

19 Članak 2. navedene uredbe glasi kako slijedi:

„Za potrebe ove Uredbe:

[...]

(b) ‚zahtjev za međunarodnu zaštitu‘ znači zahtjev za međunarodnu zaštitu kako je definiran u članku 2. točki (h) Direktive [2011/95];

[...]

(d) ‚razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu‘ znači svako razmatranje ili odluka ili rješenje koje se odnosi na zahtjev za međunarodnu zaštitu od strane nadležnih tijela u skladu s Direktivom [2013/32] i Direktivom [2011/95], osim za postupke za određivanje odgovorne države članice u skladu s ovom Uredbom;

[...]”

20 Članak 3. stavak 1. te uredbe određuje:

„Države članice razmatraju svaki zahtjev za međunarodnu zaštitu državljanina treće zemlje ili osobe bez državljanstva koji podnese zahtjev na državnom području bilo koje države članice, uključujući granicu ili područje tranzita. Zahtjev razmatra samo jedna država članica i to ona koja je prema kriterijima iz poglavlja III. navedena kao odgovorna.”

21 Članci 4. i 5. Uredbe Dublin III. predviđaju pravo na informacije podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu odnosno pravila koja se odnose na obavljanje intervjua s navedenim podnositeljem zahtjeva.

22 Članak 17. stavak 1. prvi i drugi podstavak te uredbe glasi kako slijedi:

„Iznimno od članka 3. stavka 1. svaka država članica može odlučiti da razmotri zahtjev za međunarodnu zaštitu koji u njoj podnese državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva i onda kada takvo razmatranje nije njezina odgovornost na temelju kriterija iz ove Uredbe.

Država članica koja odluči razmotriti zahtjev za međunarodnu zaštitu u skladu s ovim stavkom postaje odgovorna država članica i preuzima obveze povezane s takvom odgovornošću [...].”

23 U skladu s člankom 20. stavkom 1. navedene uredbe:

„Postupak za određivanje odgovorne države članice započinje čim je u državi članici prvi put podnesen zahtjev za međunarodnu zaštitu.”

24 Članak 27. Uredbe Dublin III predviđa pravne lijekove na koje podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu ima pravo u okviru primjene te uredbe.

Bugarsko pravo

25 U Bugarskoj je razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu uređeno Zakonom za ubežništvo i bežancite (Zakon o azilu i izbjeglicama), u verziji objavljenoj u DV-u br. 103 od 27. prosinca 2016. (u daljnjem tekstu: ZUB).

26 Članak 6. stavak 1. ZUB-a određuje:

„Ovlasti povjerene ovim zakonom izvršavaju službenici Državne agencije za izbjeglice. Oni utvrđuju sve činjenice i okolnosti značajne za postupak dodjele međunarodne zaštite i pomažu strancima podnositeljima zahtjeva za takvu zaštitu.”

27 Članci 8. i 9. ZUB-a odnose se na status izbjeglica u Bugarskoj, kao i na humanitarni status.

28 Članak 67.a stavak 2. ZUB-a određuje:

„Postupak predviđen ovim odjeljkom pokreće se:

1. odlukom tijela koje obavlja intervjue ako postoje podaci o tome da je za ispitivanje zahtjeva za međunarodnu zaštitu nadležna druga država članica Europske unije;
2. na zahtjev ministarstva unutarnjih poslova i Državne agencije „Nacionalna sigurnost” o nezakonitom boravku stranca na području Republike Bugarske;
3. na zahtjev za prihvrat ili ponovni prihvrat stranca.”

29 Članak 68. ZUB-a glasi:

„Redovni postupak pokreće se:

- (1) registracijom stranca nakon što je podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu;

[...]

(2) Kada je Republika Bugarska određena kao odgovorna ili je ponovno prihvatila stranca [...], postupak iz ovog odjeljka pokreće se registracijom stranca u Državnu agenciju za izbjeglice nakon njegova transfera.

[...]"

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 30 B. Fathi, iranski državljanin kurdskog podrijetla, podnio je DAB-u 1. ožujka 2016. zahtjev za međunarodnu zaštitu koji se temelji na proganjanju kojem su ga iz vjerskih razloga izložila iranska tijela, a osobito zbog njegova preobraćenja na kršćanstvo između kraja 2008. i početka 2009.
- 31 B. Fathi je prilikom osobnog intervjua s bugarskim tijelima izjavio da je imao nezakonitu satelitsku antenu koja mu je služila za praćenje kršćanskog kanala „Nejat TV” te da je jednom čak telefonski sudjelovao u televizijskoj emisiji tog programa uživo. Kako bi to dokazao, B. Fathi je navedenim tijelima podnio pismo Nejat TV-a od 29. studenoga 2012. B. Fathi je također naveo da posjeduje bibliju na jednom od jezika koji razumije i izjavio da je održavao kontakte s drugim kršćanima radi okupljanja, ali da pritom nije pripadao nijednoj vjerskoj zajednici.
- 32 Tijekom rujna 2009. iranske tajne službe zadržale su ga dva dana u pritvoru i ispitivale o sudjelovanju u televizijskoj emisiji koja se prenosila uživo. Za vrijeme tog pritvora prisililo ga se da prizna da se preobratio na kršćanstvo.
- 33 DAB je odlukom od 20. lipnja 2016. odbio zahtjev za međunarodnu zaštitu B. Fathija kao neosnovan, smatrajući da priča B. Fathija sadržava značajne proturječnosti i da nisu dokazani ni proganjanje ni opasnost od budućeg proganjanja ni opasnost od smrtne kazne. S obzirom na nevjerodostojnost cjelokupne priče zainteresirane osobe, taj sud je također smatrao da je dokument od 29. studenoga 2012. koji je podnio B. Fathi kako bi dokazao svoje preobraćenje na kršćanstvo lažan.
- 34 B. Fathi zahtijevao je poništenje te odluke pred sudom koji je uputio zahtjev, Administrativen sadom Sofia-grad (Upravni sud grada Sofije, Bugarska). Tvrdi da je DAB pogrešno ocijenio dokument naveden u prethodnoj točki, koji potvrđuje njegovo preobraćenje na kršćanstvo. On također smatra da navedeno tijelo nije u dovoljnoj mjeri uzelo u obzir informacije u skladu s kojima „islamski zakon o otpadništvu od vjere” (zakon o abjuraciji) predviđa smrtnu kaznu za takvo preobraćenje koje predstavlja prozelitizam, „neprijateljstvo prema Bogu” i „uvredu Proroka”. Sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da je B. Fathi kurdskog podrijetla, ali da su, prema njegovim riječima, njegovi problemi u Iranu uzrokovani odnosima s kršćanima i njegovim preobraćenjem na kršćanstvo.
- 35 Kad je riječ o položaju kršćana u Iranu, sud koji je uputio zahtjev navodi da je izviješteno da je iranska vlada pogubila najmanje 20 osoba optuženih za „neprijateljstvo prema Bogu”, među kojima je i određeni broj kurdskih sunita. U skladu s izvješćem Ujedinjenih Naroda (UN) od 15. travnja 2015., osobe koje su se u Iranu nedavno preobratile na kršćanstvo osuđene su na jednogodišnje kazne zatvora ili dvogodišnje kazne zabrane napuštanja područja.
- 36 B. Fathi tvrdi da mu treba priznati status izbjeglice na temelju njegove vjerske pripadnosti, a da, kad je riječ o dokazu relevantnih činjenica, valja primijeniti načelo u skladu s kojim sumnja mora ići u korist podnositelja zahtjeva.

37 U tim je okolnostima Administrativen sad Sofia-grad (Upravni sud grada Sofije) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Proizlazi li iz članka 3. stavka 1. Uredbe [Dublin III], tumačenog u vezi s uvodnom izjavom 12. i člankom 17. te uredbe, da se toj odredbi ne protivi da država članica donese odluku u kojoj razmatra zahtjev za međunarodnu zaštitu u smislu članka 2. točke (d) navedene uredbe podnesen u navedenoj državi članici, ali ne odlučuje izričito o odgovornosti te države članice prema kriterijima navedene uredbe, ako u konkretnom slučaju nema indikativnih elemenata za iznimku prema članku 17. te uredbe?
2. Proizlazi li iz članka 3. stavka 1. druge rečenice Uredbe [Dublin III], tumačenog u vezi s uvodnom izjavom 54. Direktive 2013/32, da se u okolnostima kao što su one u glavnom postupku, kada nije primjenjiva iznimka u skladu s člankom 17. stavkom 1. navedene uredbe, mora donijeti odluka o zahtjevu za međunarodnu zaštitu u smislu članka 2. točke (b) te uredbe kojom se država članica obvezuje da će zahtjev razmotriti prema kriterijima iste uredbe i koja se temelji na zaključku da se odredbe Uredbe [Dublin III] primjenjuju na podnositelja zahtjeva?
3. Treba li članak 46. stavak 3. Direktive 2013/32 tumačiti na način da u postupcima protiv odluke kojom se odbija međunarodna zaštita sud mora presuditi u skladu s uvodnom izjavom 54. navedene direktive o tome primjenjuju li se odredbe Uredbe [Dublin III] na podnositelja zahtjeva ako država članica nije izričito odlučila o svojoj odgovornosti za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu u skladu s kriterijima navedene uredbe? Treba li na temelju uvodne izjave 54. Direktive 2013/32 smatrati da, kada nema indikativnih elemenata za primjenu članka 17. Uredbe [Dublin III] i zahtjev za međunarodnu zaštitu je na temelju Direktive 2011/95 razmotrila država članica u kojoj je podnesen, pravni položaj dotične osobe ulazi u područje primjene gore navedene uredbe čak i ako navedena država članica nije izričito odlučila o svojoj odgovornosti u skladu s kriterijima te uredbe?
4. Proizlazi li iz članka 10. stavka 1. točke (b) Direktive 2011/95 da razlozi za proganjanje na temelju „religije” u okolnostima kao što su one u glavnom postupku postoje kada podnositelj zahtjeva nije dao izjave ni podnio dokumentaciju u vezi sa svim elementima obuhvaćenima pojmom „religija” u smislu te odredbe koji su od temeljne važnosti za pripadnost dotične osobe određenoj religiji?
5. Proizlazi li iz članka 10. stavka 2. Direktive 2011/95 da razlozi za proganjanje na temelju religije u smislu članka 10. stavka 1. točke (b) navedene direktive postoje kada podnositelj zahtjeva u okolnostima kao što su one u glavnom postupku tvrdi da je bio proganjan na temelju religijske pripadnosti, ali nije dao izjave ni podnio dokaze u vezi s okolnostima koje su karakteristične za pripadnost osobe određenoj religiji i koje bi bile razlog zbog kojeg bi počinitelj proganjanja vjerovao da dotična osoba pripada toj religiji, uključujući okolnostima povezanima sa sudjelovanjem ili uzdržavanjem od religijskih djela ili izražavanja vjere, ili u vezi s oblicima osobnog ili zajedničkog ponašanja koji se temelje na vjerskim uvjerenjima ili ih takva uvjerenja propisuju?
6. Proizlazi li iz članka 9. stavaka 1. i 2. Direktive 2011/95, tumačenog u vezi s člancima 18. i 10. Povelje Europske unije o temeljnim pravima i pojmom ‚religija’ u smislu članka 10. stavka 1. točke (b) te direktive, da u okolnostima kao što u one u glavnom postupku:
 - (a) pojam ‚religija’ u smislu prava Unije ne obuhvaća djela koja se u skladu s nacionalnim pravom država članica smatraju kaznenim djelima? Mogu li takva djela, koja se u zemlji podrijetla podnositelja zahtjeva smatraju kaznenim djelima, činiti djela proganjanja?
 - (b) u vezi sa zabranom prozelitizma i zabranom djela protivnih religiji na kojima se temelje zakonski i podzakonski akti u državi podrijetla podnositelja zahtjeva, treba smatrati da su dopuštene zabrane koje su predviđene kako bi se zaštitila prava i slobode drugih osoba i javni

poredak u toj državi? Čine li takve zabrane djela proganjanja u smislu navedenih odredbi Direktive kada je za njihovu povredu predviđena smrtna kazna čak i ako se zakoni izričito ne odnose na određenu religiju?

7. Proizlazi li iz članka 4. stavka 2. Direktive 2011/95, tumačenog u vezi sa stavkom 5. točkom (b) iste odredbe, člankom 10. Povelje Europske unije o temeljnim pravima i člankom 46. stavkom 3. Direktive 2013/32, da u okolnostima kao što su one u glavnom postupku ocjenu činjenica i okolnosti treba temeljiti samo na izjavama koje je dao i dokumentaciju koju je podnio podnositelj zahtjeva, ali da se može zahtijevati dokaz nedostajućih elemenata obuhvaćenih pojmom ‚religija‘ u smislu članka 10. stavka 1. točke (b) navedene direktive kada:
- bi se bez tih informacija zahtjev za međunarodnu zaštitu trebao smatrati neosnovanim u smislu članka 32. u vezi s člankom 31. stavkom 8. točkom (e) Direktive 2013/32 i
 - prema nacionalnom pravu nadležno tijelo mora utvrditi sve relevantne okolnosti za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu i sud pred kojim je podnesena tužba protiv odluke o odbijanju mora navesti da dotična osoba nije ponudila ni podnijela nijedan dokaz?”

O prethodnim pitanjima

Prvo i drugo pitanje

- 38 Uvodno valja istaknuti da sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku u obrazloženju tog zahtjeva navodi da je tužba o kojoj odlučuje usmjerena protiv odluke kojom je DAB zahtjev za međunarodnu zaštitu B. Fathija odbio kao neosnovan.
- 39 S tim u vezi on naglašava da je taj zahtjev nakon podnošenja upisan te da je B. Fathi osobno saslušan u dva navrata. On dodaje da je s formalne točke gledišta donesena samo odluka o osnovanosti njegova zahtjeva za međunarodnu zaštitu i da nije donesena nijedna izričita odluka na temelju članka 3. stavka 1. Uredbe Dublin III, utvrđujući da je navedeni zahtjev razmotrila Republika Bugarska kao država koja je prema kriterijima iz poglavlja III. te uredbe odgovorna. On se stoga pita primjenjuje li se Uredba Dublin III na sve zahtjeve za međunarodnu zaštitu koji su podneseni na području jedne države članice ili se ona primjenjuje samo na postupke transfera podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu.
- 40 S tim u vezi navedeni sud ističe da je na dan podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu B. Fathija na snazi bio članak 67.a ZUB-a, u skladu s kojim je postupak određivanja države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu pokrenut odlukom tijela koje je obavljalo intervju, „ako postoje podaci o tome da je za ispitivanje zahtjeva za međunarodnu zaštitu nadležna druga država članica Europske unije”.
- 41 Budući da nisu postojali podaci o tome da je za ispitivanje zahtjeva za međunarodnu zaštitu B. Fathija nadležna druga država članica, DAB je pokrenuo „redovni postupak” odlučivanja o osnovanosti tog zahtjeva, u skladu s člankom 68. stavkom 1. ZUB-a. U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev ne navodi ni da je B. Fathi obaviješten o pokretanju navedenog postupka ni da je istaknut bilo kakav prigovor u tom smislu.
- 42 U tim okolnostima treba smatrati da svojim prvim i drugim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li, u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, članak 3. stavak 1. Uredbe Dublin III tumačiti na način da mu se protivi to da tijela države članice

ispitaju osnovanost zahtjeva za međunarodnu zaštitu u smislu članka 2. točke (d) te uredbe ako ne postoji izričita odluka tih tijela kojom se na temelju kriterija predviđenih navedenom uredbom utvrđuje da je ta država članica odgovorna za takvo ispitivanje.

- 43 Najprije valja istaknuti da se, u skladu s člankom 1. te uredbe, njome utvrđuju kriteriji i mehanizmi za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koju je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva. Članak 2. točka (b) navedene uredbe, za potrebe njezine primjene, definira „zahtjev za međunarodnu zaštitu” kao zahtjev za međunarodnu zaštitu kako je definiran u članku 2. točki (h) Direktive 2011/95. U skladu s potonjom odredbom, taj zahtjev znači „zahtjev za zaštitom koji državi članici podnosi državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva, a može se shvatiti kao traženje statusa izbjeglice ili supsidijarne zaštite”.
- 44 U predmetnom slučaju iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da se zahtjev B. Fathija, državljanina treće zemlje, koji je odbio DAB, odnosi na dobivanje statusa izbjeglice ili humanitarnog statusa koji odgovara statusu osobe kojoj je odobrena supsidijarna zaštita, koji su predviđeni u člancima 8. odnosno 9. ZUB-a. Kao što je to također istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 14. svojega mišljenja, iz toga slijedi da zahtjev B. Fathija, kao zahtjev koji je odnio državljanin treće zemlje u Bugarskoj, ulazi u područje primjene te uredbe, u skladu s njezinim člankom 1.
- 45 U skladu s člankom 3. stavkom 1. Uredbe Dublin III, zahtjev za međunarodnu zaštitu državljanina treće zemlje ili osobe bez državljanstva koji podnese zahtjev na državnom području bilo koje države članice u načelu razmatra samo država članica koja je prema kriterijima iz poglavlja III. te uredbe navedena kao odgovorna. U poglavlju IV. navedene uredbe podrobno su definirane situacije u kojima se državu članicu može smatrati odgovornom za razmatranje takvog zahtjeva odstupajući od tih kriterija.
- 46 Usto, država članica kojoj je podnesen zahtjev za međunarodnu zaštitu dužna je slijediti postupke predviđene u poglavlju VI. te uredbe radi određivanja države članice odgovorne za razmatranje tog zahtjeva (vidjeti u tom smislu presudu od 16. veljače 2017., C. K. i dr., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, t. 58.).
- 47 Među odredbama poglavlja VI. Uredbe Dublin III, njezin članak 20. stavak 1. određuje da postupak za određivanje odgovorne države članice predviđen tom uredbom započinje „čim je u državi članici prvi put podnesen zahtjev za međunarodnu zaštitu”.
- 48 Tako su mehanizmi uspostavljeni Uredbom Dublin III radi objedinjavanja nužnih elemenata u okviru tog postupka namijenjeni primjeni čim je podnesen zahtjev za međunarodnu zaštitu. Usto, članak 4. stavak 1. te uredbe izričito propisuje da se nakon podnošenja takvog zahtjeva podnositelj zahtjeva mora obavijestiti, među ostalim, o kriterijima za određivanje odgovorne države članice, provođenju osobnog intervjua i mogućnosti davanja informacija nadležnim tijelima (vidjeti u tom smislu presudu od 26. srpnja 2017., Mengesteab, C-670/16, EU:C:2017:587, t. 86. i 87.).
- 49 Kao što je istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 20. svojega mišljenja, u predmetnom slučaju iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje ni na koji način ne proizlazi da bugarska tijela nisu utvrdila svoju nadležnost na temelju kriterija iz Uredbe Dublin III nakon što su ustanovila da druga država članica nije odgovorna za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu na temelju članka 67.a ZUB-a. Naime, dvojbe koje je u tom smislu izrazio sud koji je uputio zahtjev u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje odnosile su se samo na to da nadležno bugarsko tijelo nije donijelo nijednu izričitu odluku nakon postupka za određivanje odgovorne države članice.
- 50 Kad je riječ o pitanju treba li se u okolnostima poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku navedeni postupak okončati donošenjem izričite odluke kojom se na temelju kriterija predviđenih navedenom uredbom utvrđuje odgovornost navedene države članice za provođenje takvog ispitivanja,

na njega valja odgovoriti uzimajući u obzir ne samo tekst članka 3. stavka 1. Uredbe Dublin III, nego i njegov kontekst, opću strukturu propisa kojeg je ta odredba dio i ciljeve koji se njime žele postići (presuda od 5. srpnja 2018., X, C-213/17, EU:C:2018:538, t. 26.).

- 51 Kao prvo i što se tiče teksta članka 3. stavka 1. Uredbe Dublin III, valja utvrditi da navedena odredba izričito ne predviđa ni obvezu države članice na čijem je području podnesen zahtjev za međunarodnu zaštitu da donese izričitu odluku kojom utvrđuje vlastitu odgovornost na temelju kriterija predviđenih tom uredbom niti oblik koji bi trebala imati takva odluka.
- 52 Kao drugo, kad je riječ o kontekstu te odredbe, najprije valja istaknuti da je članak 3. stavak 1. Uredbe Dublin III dio njezina poglavlja II., koje se odnosi na opća načela i zaštitne mjere za primjenu te uredbe. Među navedenim zaštitnim mjerama koje države članice moraju poštovati pri određivanju odgovorne države članice jest i pravo na informacije podnositelja zahtjeva iz članka 4. navedene uredbe. To pravo na informacije ne odnosi se samo na kriterije za određivanje odgovorne države članice, hijerarhiju takvih kriterija u različitim fazama postupka i njihovo trajanje, nego i na činjenicu da država članica u kojoj je podnesen zahtjev za međunarodnu zaštitu može postati odgovorna u skladu s tom uredbom i onda kada takva odgovornost nije utemeljena na tim kriterijima.
- 53 Zatim, članak 17. Uredbe Dublin III, naslovljen „Diskrecijske klauzule”, u svojem stavku 1. posebno predviđa da, iznimno od njezina članka 3. stavka 1., svaka država članica može odlučiti da razmotri zahtjev za međunarodnu zaštitu koji u njoj podnese državljaniin treće zemlje ili osoba bez državljanstva i onda kada takvo razmatranje nije njezina odgovornost na temelju kriterija iz te uredbe, pri čemu takva država članica tako postaje odgovorna država članica i preuzima obveze povezane s tom odgovornošću. S tim u vezi Sud je istaknuo da je cilj te ovlasti omogućiti svakoj državi članici da, s obzirom na politička, humanitarna ili praktična razmatranja, odluči hoće li prihvatiti ispitivanje zahtjeva za međunarodnu zaštitu iako na temelju navedenih kriterija nije odgovorna za to (vidjeti u tom smislu presudu od 30. svibnja 2013., Halaf, C-528/11, EU:C:2013:342, t. 37.).
- 54 Konačno, odjeljak IV. poglavlja VI. Uredbe Dublin III, naslovljen „Postupovne zaštitne mjere”, previđa da se, u slučaju donošenja odluke o transferu podnositelja zahtjeva, potonjeg obavijesti o toj odluci, koja sadržava i informaciju o raspoloživim pravnim lijekovima. Suprotno tomu, podložno zaštitnim mjerama iz članaka 4. i 5. te uredbe, ona ne sadržava posebne postupovne zaštitne mjere kada, kao u glavnom predmetu, država članica koja određuje odgovornu državu članicu zaključi da nije potrebno izvršiti transfer podnositelja zahtjeva u drugu državu članicu jer ne postoje podaci koji utvrđuju da je za ispitivanje zahtjeva za međunarodnu zaštitu nadležna druga država članica i da je država članica koja provodi navedeno određivanje na temelju kriterija utvrđenih tom uredbom odgovorna za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu.
- 55 Kao treće, među ciljevima koji se nastoje postići Uredbom Dublin III nalazi se i onaj ustanovljenja organizacijskih pravila koja uređuju odnose između država članica radi određivanja odgovorne države članice te, kao što to proizlazi iz njezinih uvodnih izjava 4. i 5., omogućavanje brzog određivanja odgovorne države članice, tako da se osigura učinkovit pristup postupcima za priznavanje međunarodne zaštite i pritom ne ugrozi cilj brzog razmatranja zahtjeva za međunarodnu zaštitu (vidjeti u tom smislu presudu od 16. veljače 2017., C. K. i dr., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, t. 57.).
- 56 S obzirom na tekstualne, kontekstualne i teleološke elemente, na prvo i drugo pitanje treba odgovoriti tako da članak 3. stavak 1. Uredbe Dublin III, u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da tijela države članice ispituju osnovanost zahtjeva za međunarodnu zaštitu u smislu članka 2. točke (d) te uredbe ako ne postoji izričita odluka tih tijela kojom se na temelju kriterija predviđenih navedenom uredbom utvrđuje da je ta država članica odgovorna za takvo ispitivanje.

Treće pitanje

- 57 Najprije valja istaknuti da sud koji je uputio zahtjev navodi da odlučuje o tužbi B. Fathija protiv odluke DAB-a o odbijanju njegova zahtjeva za međunarodnu zaštitu kao neosnovanog te da je nadležan za razmatranje iz članka 46. stavka 3. Direktive 2013/32. On dodaje da je na temelju nacionalnog prava dužan ocijeniti je li poštovan postupak donošenja navedene odluke.
- 58 U tom kontekstu sud koji je uputio zahtjev ističe da iz uvodne izjave 54. Direktive 2013/32 proizlazi da se ona mora primjenjivati na podnositelje zahtjeva na koje se odnosi Uredba Dublin III, „uz odredbe te Uredbe i ne dovodeći ih u pitanje”.
- 59 Stoga se taj sud pita je li kao prvostupanjski sud koji odlučuje o tužbi protiv odluke o odbijanju dodjele međunarodne zaštite dužan po službenoj dužnosti provjeriti poštovanje kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu, predviđenih Uredbom Dublin III.
- 60 U tim okolnostima treba smatrati da sud koji je uputio zahtjev svojim trećim pitanjem u biti pita treba li članak 46. stavak 3. Direktive 2013/32, u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, tumačiti na način da je u okviru tužbe koju je podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu podnio protiv odluke kojom se njegov zahtjev za međunarodnu zaštitu smatra neosnovanim, nadležni sud države članice dužan po službenoj dužnosti provjeriti jesu li kriteriji i mehanizmi za određivanje države članice odgovorne za razmatranje navedenog zahtjeva, predviđeni Uredbom Dublin III, pravilno primijenjeni.
- 61 Kao što proizlazi iz članka 46. stavka 1. točke (a) Direktive 2013/32, tumačene u vezi s njezinim člankom 2. točkom (b), države članice osiguravaju da podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu ima pravo na učinkovit pravni lijek pred sudom protiv, među ostalim, odluke o neutemeljenosti zahtjeva za zaštitu koji im je on podnio, a koji se može shvatiti kao traženje statusa izbjeglice ili supsidijarne zaštite.
- 62 Članak 46. stavak 3. te direktive pobliže određuje doseg prava na učinkovit pravni lijek koje moraju imati podnositelji zahtjeva za međunarodnu zaštitu protiv odluka koje se odnose na njihove zahtjeve. Tako je u njemu određeno da, zbog usklađivanja sa stavkom 1. tog članka, države članice osiguravaju da se učinkovitim pravnim lijekom u potpunosti i *ex nunc* razmotre kako činjenična tako i pravna pitanja, uključujući, ako je potrebno, razmatranje potreba za međunarodnom zaštitom u skladu s Direktivom [2011/95], barem u žalbenim postupcima pred prvostupanjskim sudom.
- 63 Sud je, kad je riječ o izrazu „osiguravaju da [se] [učinkovitim] pravni[m] lijek[om] u potpunosti i *ex nunc* razm[o]tr[e] [kako] činjeničn[a] [tako] i pravn[a] pitanja”, istaknuo da ga valja tumačiti na način da države članice, u skladu s člankom 46. stavkom 3. Direktive 2013/32, moraju urediti svoje nacionalno pravo na način da postupanje s predmetnim pravnim lijekovima podrazumijeva da sud ispita sve činjenične i pravne elemente koji mu omogućuju da provede ažurirano ocjenjivanje predmetnog slučaja jer bi mu se u protivnom oduzelo uobičajeno značenje (presuda od 25. srpnja 2018., Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, t. 110.).
- 64 S tim vezi, izrazom „*ex nunc*” naglašava se obveza suda da provede ocjenu koja uzima u obzir, ovisno o slučaju, nove elemente koji su nastali nakon donošenja pobijane odluke. Sa svoje strane, pridjev „u potpunosti” iz članka 46. stavka 3. Direktive 2013/32 potvrđuje da sud mora ispitati i elemente koje je tijelo odlučivanja uzelo ili moralo uzeti u obzir (presuda od 25. srpnja 2018., Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, t. 111. i 113.).

- 65 Kao što je Sud također istaknuo, obvezu iz članka 46. stavka 3. Direktive 2013/32 treba tumačiti u kontekstu cjelokupnog postupka razmatranja zahtjeva za međunarodnu zaštitu uređenog tom direktivom (vidjeti u tom smislu presudu od 26. srpnja 2017., Sacko, C-348/16, EU:C:2017:591, t. 42.), pri čemu su pravni lijekovi posebno predviđeni u okviru primjene Uredbe Dublin III određeni njezinim člankom 27., što proizlazi i iz uvodne izjave 19. te uredbe.
- 66 Međutim, kao što osobito proizlazi iz uvodne izjave 12. Direktive 2013/32, njezin glavni cilj je daljnji razvoj standarda za postupke u državama članicama za priznavanje i ukidanje međunarodne zaštite.
- 67 Točno je da uvodna izjava 54. Direktive 2013/32 određuje da se ona treba primjenjivati na podnositelje zahtjeva na koje se primjenjuje Uredba Dublin III, uz odredbe te uredbe i ne dovodeći ih u pitanje.
- 68 Međutim, iz toga se ne može zaključiti da, u okviru tužbe koju je na temelju članka 46. stavka 1. Direktive 2013/32, podnio podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu protiv odluke kojom se njegov zahtjev za prethodnu zaštitu smatra neosnovanim, nadležni sud države članice mora po službenoj dužnosti provjeriti pravilnu primjenu kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu predviđenih Uredbom Dublin III.
- 69 Naime, s jedne strane, iz uvodne izjave 53. Direktive 2013/32 izričito proizlazi da se ona ne primjenjuje na postupke između država članica koji su uređeni Uredbom Dublin III.
- 70 S druge strane, članak 2. točka (d) Uredbe Dublin III određuje da, za potrebe te uredbe, „razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu” znači „svako razmatranje ili odluka ili rješenje koje se odnosi na zahtjev za međunarodnu zaštitu od strane nadležnih tijela u skladu s Direktivom [2013/32] i Direktivom [2011/95], osim za postupke za određivanje odgovorne države članice u skladu s [navedenom] uredbom”.
- 71 Kao što je nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 38. svojega mišljenja, iz toga proizlazi da nije na nacionalnom sudu kojem je podnesena tužba protiv odluke donesene u postupku razmatranja zahtjeva za međunarodnu zaštitu, kao što je utvrđen Uredbom Dublin III, da po službenoj dužnosti ispita je li se postupak za određivanje odgovorne države članice na temelju te uredbe pravilno primijenio.
- 72 S obzirom na prethodna razmatranja, na treće pitanje treba odgovoriti tako da članak 46. stavak 3. Direktive 2013/32, u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, treba tumačiti na način da u okviru tužbe koju je podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu podnio protiv odluke kojom se njegov zahtjev za međunarodnu zaštitu smatra neosnovanim nadležni sud države članice nije dužan po službenoj dužnosti provjeriti jesu li kriteriji i mehanizmi za određivanje države članice odgovorne za razmatranje navedenog zahtjeva, predviđeni Uredbom Dublin III, pravilno primijenjeni.

Četvrto, peto i sedmo pitanje

- 73 U svojem zahtjevu za prethodnu odluku sud koji je uputio zahtjev upućuje na to da se podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu o kojem je riječ u glavnom postupku samo smatra „kršćaninom”, ali se nije opredijelio kao član neke tradicionalne vjerske zajednice te da nije podnio dokaze ni izjave na temelju kojih se može utvrditi ispovijeda li, i ako da, kako, svoju vjeru. On također navodi da nije jasno zahtijevaju li uvjerenja podnositelja zahtjeva vršenje radnji u javnosti i jesu li izjave podnositelja zahtjeva dovoljne da bi se posebna uvjerenja smatralo religijom u smislu članka 10. stavka 1. točke (b) Direktive 2011/95. Međutim, počinitelj proganjanja mogao je uspostaviti vezu između podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu i te religije samo na temelju javnih elemenata vezanih za kršćansku vjeru.

- 74 Tako sud koji je uputio zahtjev primjećuje da je na temelju članka 32. stavka 2. Direktive 2013/32, tumačenog u vezi s njezinim člankom 31. stavkom 8. točkom (e), moguće odbiti zahtjev za međunarodnu zaštitu kao očito neosnovan ako su ispunjeni uvjeti predviđeni tim odredbama. Međutim, on smatra da nepostojanje pojašnjenja relevantnih okolnosti koje je dovelo do odluke o očitoj neosnovanosti zahtjeva za međunarodnu zaštitu ne može biti posljedica postupovnog propuštanja upravnog tijela.
- 75 Međutim, u predmetnom slučaju elementi na temelju kojih je moguće dokazati ključne elemente pojma „religija” u smislu članka 10. stavka 1. točke (b) Direktive 2011/95 spadaju u pravo na zaštitu privatnosti. Međutim, Sud je isključio mogućnost zahtijevanja dokaza određenih aspekata privatnog života u okviru zahtjeva za međunarodnu zaštitu. Stoga je potrebno pojasniti je li zakonito podnositelja zahtjeva u okviru razmatranja njegova zahtjeva ispitivati o izražavanju njegovih uvjerenja ili o njegovu ponašanju u odnosu na vjeru na kojem se temelji njegov zahtjev za međunarodnu zaštitu.
- 76 U tim okolnostima treba smatrati da sud koji je uputio zahtjev svojim četvrtim, petim i sedmim pitanjem u biti pita treba li članak 10. stavak 1. točku (b) Direktive 2011/95 tumačiti na način da podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji u potporu svojem zahtjevu navodi opasnost od proganjanja zbog razloga koji se temelje na vjeri treba, kako bi potkrijepio svoje tvrdnje o svojim vjerskim uvjerenjima, podnijeti izjave ili dokumente koji se odnose na sve elemente pojma „religija” iz te odredbe.
- 77 U skladu s člankom 10. stavkom 1. točkom (b) Direktive 2011/95, „[d]ržave članice uzimaju u obzir sljedeće elemente pri procjenjivanju razloga za proganjanje: [...] pojam religije posebno uključuje zauzimanje vjerskih, nevjerskih i ateističkih uvjerenja, sudjelovanje ili nesudjelovanje u formalnim vjerskim obredima privatno ili u javnosti, samostalno ili u zajednici s drugima, druga religiozna djela ili izražavanja vjere, ili oblike osobnog ili zajedničkog ponašanja koji se temelje na vjerskom uvjerenju ili ih takvo uvjerenje propisuje”.
- 78 Kad je riječ o tumačenju Direktive 2004/83, Sud je već imao priliku naglasiti da ta odredba sadržava široku definiciju pojma „religija” koja obuhvaća sve njegove sastavne dijelove, kako javne tako i privatne, kako kolektivne tako i individualne (vidjeti u tom smislu presudu od 5. rujna 2012., Y i Z, C-71/11 i C-99/11, EU:C:2012:518, t. 63.).
- 79 S tim u vezi iz teksta te odredbe, a osobito iz upotrebe izraza „posebno”, proizlazi da se u definiciji pojma „religija” koji ona sadržava nalazi tek netaksativan popis elemenata koji mogu biti svojstveni tom pojmu u kontekstu zahtjeva za međunarodnu zaštitu temeljenog na strahu od proganjanja na temelju vjere.
- 80 Osobito, kao što proizlazi iz te definicije, pojam „religija”, s jedne strane, uključuje zauzimanje vjerskih, nevjerskih i ateističkih uvjerenja, čime se s obzirom na općenitost upotrijebljenih izraza naglašava da se odnosi kako na „tradicionalne” religije tako i na druga uvjerenja, a, s druge strane, sudjelovanje ili nesudjelovanje u formalnim vjerskim obredima, samostalno ili u zajednici, što podrazumijeva da pripadnost vjerskoj zajednici sama po sebi nije odlučujuća u ocjeni tog pojma.
- 81 Nadalje, kad je riječ o pojmu „religija” iz članka 10. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), o kojoj, kao što proizlazi iz uvodne izjave 16. Direktive 2011/95, također valja voditi računa prilikom tumačenja te direktive, Sud je naglasio široko tumačenje tog pojma koji može obuhvaćati *forum internum*, odnosno činjenicu imanja uvjerenja, kao i *forum externum*, odnosno javno iskazivanje vjere, pri čemu se vjera može iskazivati na jedan ili drugi način (vidjeti u tom smislu presude od 29. svibnja 2018., Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen i dr., C-426/16, EU:C:2018:335, t. 44. i od 10. srpnja 2018., Jehovan todistajat, C-25/17, EU:C:2018:551, t. 47. i navedenu sudsku praksu).

- 82 S obzirom na te elemente, od podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji se navodi opasnost od proganjanja zbog razloga vezanih uz vjeru ne može se zahtijevati da radi potkrepljivanja svojih vjerskih uvjerenja podnese izjave ili podnese dokumente o svakom od elemenata obuhvaćenih člankom 10. stavkom 1. točkom (b) Direktive 2011/95.
- 83 Naime, i kao što je nezavisni odvjetnik također istaknuo o točkama 43. i 44. svojega mišljenja, djela za koja postoji opasnost da bi ih u slučaju povrata podnositelja zahtjeva u zemlju njegova podrijetla tijela te zemlje počinila protiv tog podnositelja zahtjeva zbog razloga povezanih s vjerom treba ocijeniti s obzirom na njihovu težinu. Ta djela je tako na temelju tog kriterija moguće kvalificirati kao „proganjanje” a da pritom nije potrebno da se njima ugrožava svaki element pojma religije.
- 84 Međutim, potrebno je da podnositelj zahtjeva dovoljno potkrijepi svoje tvrdnje o svojem navodnom vjerskom preobraćenju, pri čemu puke izjave o vjerskom uvjerenju ili o pripadnosti vjerskoj zajednici predstavljaju tek polazišnu točku u postupku ispitivanja činjenica i okolnosti iz članka 4. Direktive 2011/95 (vidjeti analogijom presude od 2. prosinca 2014., A i dr., C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, t. 49. i od 25. siječnja 2018., F, C-473/16, EU:C:2018:36, t. 28.).
- 85 S tim u vezi, iz samog teksta članka 4. stavka 1. te direktive proizlazi da države članice mogu utvrditi kao obvezu podnositelja zahtjeva da što prije dostavi sve potrebne elemente kojima će potkrijepiti svoj zahtjev za međunarodnu zaštitu (vidjeti analogijom presudu od 2. prosinca 2014., A i dr., C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, t. 50.).
- 86 U okviru provjera nadležnih tijela na temelju članka 4. navedene direktive, ako određeni aspekti izjava podnositelja zahtjeva nisu potkrijepljeni dokumentacijom ili drugim dokazima, njih se može uzeti u obzir samo ako su kumulativno ispunjeni uvjeti iz članka 4. stavka 5. točaka (a) do (e) te direktive.
- 87 Među tim je uvjetima osobito činjenica da se za izjave podnositelja zahtjeva utvrdilo da su dosljedne i prihvatljive te da ne proturječe dostupnim općim i posebnim informacijama relevantnima za njegov zahtjev, te činjenica da je utvrđena njegova opća vjerodostojnost (vidjeti u tom smislu presudu od 25. siječnja 2018., F, C-473/16, EU:C:2018:36, t. 33.). Ako je to potrebno, nadležno tijelo također mora uzeti u obzir pojašnjenja o izostanku dokaza i opću vjerodostojnost podnositelja zahtjeva (presuda od 25. siječnja 2018., F, C 473/16, EU:C:2018:36, t. 41. i navedena sudska praksa).
- 88 Kao što je nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 47. svojega mišljenja, u okviru zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji se temelje na strahu od proganjanja iz vjerskih razloga čije se razmatranje često pokaže osobito složenim, valja među ostalim uzeti u obzir, osim položaja i osobnih okolnosti podnositelja zahtjeva, njegova uvjerenja u pogledu religije i okolnosti u kojima ih je stekao, način na koji shvaća i prakticira svoju vjeru ili svoj ateizam, njegov odnos prema dogmatskim, obrednim ili obvezujućim aspektima religije za koju tvrdi da joj pripada ili od koje se namjerava udaljiti, njegovu moguću posebnu ulogu u širenju svoje vjere, na primjer podučavanjem ili prozelitizmom, kao i međudjelovanje religijskih čimbenika i čimbenika identiteta, etničkih čimbenika i slično.
- 89 Konačno, kad je riječ o dvojbama suda koji je uputio zahtjev u pogledu mogućnosti podnošenja dokaza o određenim aspektima privatnog života u okviru zahtjeva za međunarodnu zaštitu, valja istaknuti da, iako je točno da je Sud u presudi od 2. prosinca 2014., A i dr. (C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406), smatrao da načini na koje nadležna tijela ocjenjuju izjave kao i dokumentaciju i druge dokaze podnesene u prilog osnovanosti takvih zahtjeva moraju biti u skladu s pravom na zaštitu privatnosti i obiteljskog života, navedena se presuda posebno odnosila na podrobna ispitivanja o podnositeljevim seksualnim aktivnostima, koje ponajprije spadaju u intimnu sferu pojedinca. Međutim, sud koji je uputio zahtjev ne navodi nikakva slična razmatranja u okviru glavnog predmeta.
- 90 S obzirom na prethodna razmatranja, na četvrto, peto i sedmo pitanje treba odgovoriti tako da članak 10. stavak 1. točku (b) Direktive 2011/95 valja tumačiti na način da podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji u potporu svojem zahtjevu navodi opasnost od proganjanja zbog razloga

koji se temelje na vjeri ne treba, kako bi potkrijepio svoje tvrdnje o svojim vjerskim uvjerenjima, podnijeti izjave ili dokumente koji se odnose na sve elemente pojma „religija” iz te odredbe. Međutim, podnositelj zahtjeva mora uvjerljivo pokrijepiti navedene tvrdnje podnošenjem elemenata koji nadležnom tijelu omogućuju da se uvjeri u njihovu istinitost.

Šesto pitanje

- 91 Sud koji je uputio zahtjev navodi da, u skladu s informacijama koje su mu podnesene, u Iranu „islamski zakon o otpadništvu od vjere(zakon o abjuraciji)” predviđa smrtnu kaznu za promjenu vjerske pripadnosti iranskih državljana koja predstavlja prozelitizam, „neprijateljstvo prema Bogu” i „uvredu Proroka”. On dodaje da, iako se takvo zakonodavstvo izričito ne odnosi na kršćansku vjeru, osobe koje su se u Iranu preobratile na kršćanstvo osuđene su na jednogodišnje kazne zatvora i dvogodišnje kazne zabrane napuštanja područja. Međutim, u glavnom predmetu zahtjev za međunarodnu zaštitu koji je podnio B. Fathi obrazložen je proganjanjem kojeg je potonji navodno bio žrtva zbog takvog preobraćenja.
- 92 U tim okolnostima, valja smatrati da svojim šestim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 9. stavke 1. i 2. Direktive 2011/95 tumačiti na način da zabrana djelovanja koja su protivna državnoj religiji zemlje podrijetla podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu pod prijetnjom pogubljenja ili zatvora može predstavljati „djelo proganjanja” u smislu tog članka.
- 93 U skladu s člankom 9. stavkom 1. Direktive 2011/95, da bi se neko djelo smatralo „djelom proganjanja” u smislu članka 1.A Ženevske konvencije, djelo mora biti dovoljno ozbiljno po svojoj prirodi ili ponavljanju da predstavlja ozbiljno kršenje temeljnih ljudskih prava, posebno prava koja ne mogu biti ograničena prema članku 15. stavku 2. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda ili biti skup različitih mjera, uključujući kršenja ljudskih prava, koje je dovoljno ozbiljno da utječe na pojedinca na sličan način. U skladu s člankom 9. stavkom 2. točkama (b) i (c) te direktive, „djela proganjanja” u smislu stavka 1. tog članka mogu, između ostalog, biti u obliku „zakonskih, administrativnih, policijskih i/ili sudskih mjera koje su same po sebi diskriminacijske ili koje se primjenjuju na diskriminacijski način” i „sudskog progona ili kažnjavanja koje je nerazmjerno ili diskriminirajuće”.
- 94 Kao što je Sud istaknuo, iz teksta članka 9. stavka 1. navedene direktive proizlazi da je potrebno da postoji „ozbiljna povreda” slobode vjeroispovijesti koja znatno utječe na predmetnu osobu kako bi se predmetna djela mogla smatrati proganjanjem (presuda od 5. rujna 2012., Y i Z, C-71/11 i C-99/11, EU:C:2012:518, t. 59.).
- 95 Taj je zahtjev ispunjen ako je podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu, zbog ostvarivanja te slobode u svojoj zemlji podrijetla, izložen stvarnoj opasnosti, među ostalim, od sudskog progona ili podvrgavanja nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni koja je počinio neki od počinitelja predviđenih u članku 6. te direktive (vidjeti u tom smislu presudu od 5. rujna 2012., Y i Z, C-71/11 i C-99/11, EU:C:2012:518, t. 67.).
- 96 U predmetnom slučaju valja smatrati da činjenica da propis, poput zakona o otpadništvu od vjere o kojem je riječ u glavnom postupku, predviđa kao kažnjavanje smrtnu kaznu ili kaznu zatvora sama po sebi može predstavljati „djelo proganjanja”, u smislu članka 9. stavka 1. Direktive 2011/95, pod uvjetom da se takvo kažnjavanje stvarno primjenjuje u zemlji podrijetla koja je donijela takvo zakonodavstvo (vidjeti analogijom presudu od 7. studenoga 2013., X i dr., C-199/12 do C-201/12, EU:C:2013:720, t. 56.).
- 97 Naime, takva kazna je nerazmjerno ili diskriminirajuće kažnjavanje u smislu članka 9. stavka 2. točke (c) te direktive (vidjeti analogijom presudu od 7. studenoga 2013., X i dr., C-199/12 do C-201/12, EU:C:2013:720, t. 57.).

- 98 Kao što je nezavisni odvjetnik u biti istaknuo u točki 61. svojega mišljenja, u predmetima koji se odnose na kažnjavanje djela povezanih s ostvarivanjem slobode vjeroispovijesti, zadaća tijela država članica nadležnih za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu da na temelju izjava podnositelja zahtjeva i dokumentacije koju je on eventualno podnio ili bilo kakve druge informacije iz pouzdanih izvora odrede primjenjuje li se u zemlji podrijetla tog podnositelja zahtjeva smrtna kazna ili kazna zatvora predviđena takvim zakonodavstvom u praksi. Stoga je zadaća nacionalnih tijela da s obzirom na te informacije odluče treba li smatrati da podnositelj zahtjeva s razlogom strahuje od proganjanja nakon povratka u zemlju svojega podrijetla (vidjeti analogijom presudu od 7. studenoga 2013., X i dr. C-199/12 do C-201/12, EU:C:2013:720, t. 59. i 60.).
- 99 Nije relevantno pitanje suda koji je uputio zahtjev o tome smatra li se u zemlji podrijetla zabrana popraćena takvom kaznom potrebnom za očuvanje javnog reda ili prava i sloboda drugih. Prilikom razmatranja zahtjeva za dodjelu statusa izbjeglice nadležno tijelo treba odrediti postoji li osnovani strah od proganjanja u smislu Direktive 2011/95, a pritom nije važno je li mjera zemlje podrijetla iz koje dolazi opasnost od proganjanja obuhvaćena pojmovima javnog reda ili pravima i slobodama te zemlje.
- 100 Kad je još riječ o člancima 10. i 18. Povelje koje je također naveo sud koji je uputio zahtjev, dovoljno je primijetiti da u okviru odgovora koji valja dati na ovo prethodno pitanje te odredbe ne predstavljaju posebne dodatne naznake.
- 101 S obzirom na prethodna razmatranja, na šesto pitanje treba odgovoriti tako da članak 9. stavke 1. i 2. Direktive 2011/95 valja tumačiti na način da zabrana djela koja su protivna državnoj religiji zemlje podrijetla podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu pod prijetnjom pogubljenja ili zatvora može predstavljati „djelo proganjanja” u smislu tog članka, pod uvjetom da tijela te zemlje u praksi nalažu takva kažnjavanja u vezi s tom zabranom, provjera čega je na sudu koji je uputio zahtjev.

Troškovi

- 102 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 3. stavak 1. Uredbe (EU) br. 604/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da tijela države članice ispitaju osnovanost zahtjeva za međunarodnu zaštitu u smislu članka 2. točke (d) te uredbe ako ne postoji izričita odluka tih tijela kojom se na temelju kriterija predviđenih navedenom uredbom utvrđuje da je ta država članica odgovorna za takvo ispitivanje.**
- 2. Članak 46. stavak 3. Direktive 2013/32/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o zajedničkim postupcima za priznavanje i oduzimanje međunarodne zaštite, u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, treba tumačiti na način da u okviru tužbe koju je podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu podnio protiv odluke kojom se njegov zahtjev za međunarodnu zaštitu smatra neosnovanim, nadležni sud države članice nije dužan po službenoj dužnosti provjeriti jesu li kriteriji i mehanizmi za određivanje države članice odgovorne za razmatranje navedenog zahtjeva predviđeni Uredbom br. 604/2013, pravilno primijenjeni.**

3. Članak 10. stavak 1. točku (b) Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite valja tumačiti na način da podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji u potporu svojem zahtjevu navodi opasnost od proganjanja zbog razloga koji se temelje na vjeri ne treba, kako bi potkrijepio svoje tvrdnje o svojim vjerskim uvjerenjima, podnijeti izjave ili dokumente koji se odnose na sve elemente pojma „religija” iz te odredbe. Međutim, podnositelj zahtjeva mora uvjerljivo pokrijepiti navedene tvrdnje podnošenjem elemenata koji nadležnom tijelu omogućuju da se uvjeri u njihovu istinitost.
4. Članak 9. stavke 1. i 2. Direktive 2011/95 valja tumačiti na način da zabrana djela koja su protivna državnoj religiji zemlje podrijetla podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu pod prijetnjom pogubljenja ili zatvora može predstavljati „djelo proganjanja” u smislu tog članka, pod uvjetom da tijela te zemlje u praksi nalažu takva kažnjavanja u vezi s tom zabranom, provjera čega je na sudu koji je uputio zahtjev.

Potpisi